

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita B. Francisci Xaverii

Torsellini, Orazio

Coloniae Agrippinae, 1610

XIV. Præpositos ac Superiores Societatis quales requireret.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42323

» sta literis custodire & impensè recolere
 » ne grauemini. Quæ ut in dies augeantur
 » à Deo, quotidie vobis aliis radices a-
Fideles mo gendæ sunt humilitatis. Quærendi etiam
nitores fideles amici ac monitores, qui, si quid à
quarendi. vobis in vestris peccatum erit muneribus
 » amicè vos libereque admoneant: ut ve-
 » stra vitia quæ vos ipsos fugiunt (in suis e-
 » nim quisq; vitiis hebetior est, quàm in a-
 » lienis) per alios cognita exuatis. Hæc &
 his similia monita Franciscus Xaverius
 partim Præpositis Societatis, partim aliis,
 dabat. Illa verò egregia quæ P. Gaspari
 Vicario suo reliquit profecturus in Sinas.
 Cæterum ea nos, item ut alia (ne iteratio
 pariat satietatem) de industria hîc omiſſa
 referuamus aliò. Quippe eadem præce-
 pta variis hominum generib⁹ informan-
 dis accommodata cum sint, placuit in cer-
 ta capita dirigere, ut sibi quisque sume-
 ret, quod ad se pertinere sentiret.

CAPVT XIV.

*Præpositos ac superiores Societatis qua-
les requireret.*

*Sui ipsius
cura.*

QVALIS ipse Præpositus erat So-
 cietatis, tales requirebat cæteros.
 Super omnia oportere aiebat, eis prio-
 rem.

rem sui tuendi esse, quàm alios iuuandi, curam. Neque enim alios curæ esse posse ei, qui sibi ipse non esset; neque aliorum commodis seruire, qui negligeret sua.

Quocirca negabat, cuiusuis esse aliis imperare. Quippe Præpositi personam ab hominibus vulgaribus, ac minùs perfectis, haudquaquam suscipi ac sustineri sine ingenti ipsorum periculo. Præpositos verò magnopere monebat, ne sinerent implicari se curis alienis, maximè verò ciuilibus negotiis, utpote quæ impediunt propria ac domestica. *Nemo enim militans*

Deo (ait Apostolus) *implicat se negotiis secularibus.* Proinde præcipua eis cura esset suo fungendi munere, & sibi commissos custodiendi, iuuandique, in alienos autem, quod suis excolendis superesset curæ operæque deriuarent, quo illam Christi accommodabat sententiam; *Hæc oportuit facere, & illa non omittere.* Itaque præcipuū hoc Gaspari Vicario suo præceptū dedit: Prior ac potior tui tibi cura sit,

quàm eorum quibus præes. *Nam qui sibi nequam est, cui bonus erit?* Tua, inquam, tibi domesticorumq; salus antiquior sit, quàm alienorum: quia nos ipsos, nobisq; creditos, potissimum Deo præstare debemus. Perinde enim errant, qui, domesticis omiſſis, curam euertunt ad alienos, ut

Non cuiusuis est imperare.

Negotia ei uilia fugienda.

2. Tim. 2. *Præpositis prima cura suorum*

Matth. 23.

Eccle. 14.

» qui Dei suiq̄ue immemores, hominum
 » oculis ac voluntatibus seruiunt. Quocir-
 » ca domesticorum primùm, deinde, si va-
 » cabit, aliorum saluti consulēs. Iuuandi
 » verò ratio vt maximè communis est, ita
 » prodest plurimum. Talia munia sunt cõ-
 » cionum frequentatio, explicatio Cate-
 » chismi, confitentium expiatio. Iam Præ-

*Præpositi
 humilitate
 ceterisq̄
 virtutibꝫ
 præstare
 debent.*

positos submissione animi, moderatione,
 caritate, prudentia, haud secus quàm po-
 testate, præstare aliis volebat; eorumq̄ue,
 quibus præessent, paternè & imbecillita-
 tem sustentare, & ærumnas ac molestias
 depellere: magnopereq̄ue eis auctor erat,
 vt diligere se quàm metui mallerent; omniq̄;
 ope niterentur, vt eis essent parentũ loco.

Epist. I.

*Arrogantes
 retundendi.*

ita demum & ipsos admonitiones pro-
 sperè adhibituros ad inorum emendatio-
 nem, & illos omnia in bonam accepturos
 esse partem. Itaque lenitate potius mode-
 stiaq̄; in regendo vterentur, quàm aucto-
 ritate imperioq̄ue, ne gregem pascerent
 vt *dominantes in clericis*, quod Petrus Apo-
 stolus vetat. Hanc autem rationam præ-
 cipuè seruarent aduersus quietos atq̄; de-
 missos. Nam turbulentos, arrogantes, im-
 modicosq̄ue sui æstimatores, acriter de
 suis arguendos erroribus, & seuerita-
 te, ac, si opus foret, animaduersione coër-
 sendos, vt virga disciplinæ ingeniorum
 perui-

peruicaciam domet. Quo de genere Gaspari præcepit his verbis: Patribus fratribusque tuæ curæ commissis benignum te moderatumque præbe potius, quam grauem ac seuerum, nisi fortè quis tua benignitate abutatur. tum enim, vt eius rationibus consulas, assumendum est aliquid seueritatis. Proinde si quem arrogantiam aut superbiam efferri senseris; ex usu erit, vesanos eius spiritus grauiter comprimere retundique. Nimirum vt lapsis per imprudentiam aut obliuionem ignoscere expedit; ita necesse est comprimere & coercere, si quem arrogantia retractantem fecerit, & contumacem. Neque villo modo committendum, vt quisquam in animum inducat, demum insolentia peruicaciaque victum Rectorem, ipsius indulgere peccatis. Quippe non alia perniciosa maior peruicacibus ingenijs accidere potest, quam si ea timidè indulgenterque tractans in vitijs contumaciaque conueas: quippe cum talis remissio maiores eis afferat spiritus, & spem faciat impunitatis licentiæque. Nolebat moderatores superioresque Societatis in hominibus ad suum cœtum sine delectu aggregandis faciles nimium esse ac liberales; sed paucos è multis deligere, eosque maxime idoneos: quod longè plus roboris

*Delectus
habendus
eorum que
asciscuntur in Societatem.*

fit in delecta virorum manu, quàm in infinita hominum turba. Tales utique esse deligendos, qui ad Societatis institutum nati tactique viderentur: quorum scilicet virtute confidere liceret, tum domi, tum foris. Quos verò difficultas aut necessitas aliqua magis quàm pietas, diuiniq; obsequij cupido, ad Societatem compelleret; his haudquam patere debere Societatem. Atque hoc adeò imbiberat animo,

Minus apti nulla de causa accipienda.

vt famulos mercede aut alia ratione conductos haberi præoptaret, quàm ad Societatem homines minus aptos, ob domesticorum munerum necessitatem, aggregari. Quocirca Gaspari ita præcipit: Noli facile ac sine delectu multos in Societatem adseiscere, sed paucos, & maximè idoneos. Namque & Societatis ratio id postulat, & maiori vsui sunt pauci egregij, quàm mille vulgares. Itaque imbecillos, inertes, abiectæque virtutis homines reiicies, velut alienos à Societate, expetente viros nauos, generosos, eximiaq; virtute præditos, qui magna efficiunt tamè contenti sunt paruo. Quos verò animi ac virtutis indoles adeò commendasset, vt apti ad Societatem censerentur, eos diu ac multum exerceri volebat, probarique; donec illorum virtus multis ac magnis experimentis spectata foret.

foret satis. Spectari autem virtutem iu- *Virtus ad-*
 bebat ex sui ipsius victoria, & turbulen- *sciscendo-*
 torum animi motuum cupiditatumque *rum quo-*
 sedatione magis, quam ex specie qua- *modo spe-*
 dam pietatis, lacrymis, suspirijs, acriq̃ue *ctanda.*
 corporis vexatione. Proinde ita præci- *Mortifi-*
 piebat *mortificari membra, qua sunt su-* *cationum*
per terram, vt ea mortificatio ad exuen- *modus.*
 dum veterem hominem, nouumque in-
 duendum, referretur. Et in hoc genere
 hunc præscribebat modum, vt ne nouis
 inuentis indulgendo, ipsa rei insolentia
 oculos animosque hominum offende-
 ret. Qua de re Gaspari præcipit in hunc
 modum: Quos ad Societatem aggrega-
 ueris, in impotentibus animi motibus
 cupiditatibusque edomandis magis ex-
 erceas censeo, quam in corporis afflicta-
 tionibus, nouisque eius generis inuen-
 tis. Quod si ad coercendos interiores a-
 nimorum impetus externa aliqua ad-
 moueatur mortificatio, talis vbique sit,
 quæ non irrisionem, sed approbationem
 moueat intuentium; veluti assiduitas
 ministrandi in Valetudinarijs, stipsis e-
 leemosynæque ad victorum inopiam
 sustentandam corrogatio, atque alia ge-
 neris eiusdem. Magnoque nonnullis ad
 humilitatem adiumento est, superio-
 ris vitæ ante initam Societatem actæ
 con-

conditionem, munia, occupationes, a-
 liaque eiusmodi quæ ad submissionem
 valeant, interdum socijs audientibus e-
 nunciare. Verùm in hoc genere persona-
 rum ratio habenda, videndumque dili-
 genter quid cuiusque conditio ac virtus
 ferat. Quæ cautio nisi adhibeatur, plus
 damni fiat quàm lucri. Assuefaciendos
 quoque tyrones censebat, seiplos Recto-
 ribus indicare, tentationesq; omnes, pro-
 pensiones, motus, sensus etiam pietatis,
 diuina solatia, pœnas voluntarias aperire:
 quo scilicet artes omnes hostis ibi
 maximè insidiantis, vbi minimè fraus ti-
 metur, à peritis talium rerum patefactas
 eluderent; & si quid forte aberrarent, ab
 iisdem in rectam reducerentur viam. Præ-
 positorum verò summā in eo requirebat
 cautionem, vt ne temerè quoslibet ini-
 tiatos vellent sacris; sed viros tantum fi-
 de ac virtute diu spectata, prudentiaque,
 & doctrina saltem mediocri. Hisce enim
 præsijs Societatis Sacerdotes, vt ex in-
 stituto viuant, sine magno periculo care-
 re non posse. Quocirca ita Gasparè mo-
 net: sacerdotio aptum idoneumq; nemi-
 nē iudicabis, quem non doctrina ac vir-
 tus diu multumque spectata commēdet.
 Societas quippe, ad sui instituti ministe-
 ria obeunda, probata virtute doctrinaq;

expe-

*Non qui-
 libet ini-
 tiandi sa-
 cris.*

expetit Sacerdotes. Id adeò vsus ac res ,,
 ipsa docuit: qui enim tales non fuerunt, ,,
 eos detrimento potius quàm adiumento ,,
 scimus Societati fuisse. Ante omnes, ab- *Absentiũ*
 sentium & procul à cœtu fratrum in vi- *maximè*
 nea Domini defudantiũ commodis præ- *ratio ha-*
 cipuè consultum volebat: quippe cùm il- *benda.*
 li demum operarij (vt ipse solitus erat
 dicere) *portarent pondus diei & astus.*
 Itaque eorum necessitates vel corporum
 vel animorũ cognoscendas simul & sub-
 leuandas sedulò dicebat. E re quoque ef-
 se, viros bonos illinc aduenientes, quem-
 admodum se illi gerant, rogitari: ipsis au-
 tem per literas identidem adhiberi solat-
 tia: nec quidquam scribi asperius, quod
 aut molestiam, aut desperationem operis
 exsequendi, afferre queat. Satis eos æru-
 minarum ibi sustinere, vt temperandum
 sit seueritate, ne afflictio addatur afflictis.
 Cæterum eos crebrò mutari (nisi fortè *Crebra So-*
 necessitas cogeret) vetabat, maximè à *ciorũ mu-*
 moderatoribus nondum satis gnaris lo- *tatio fu-*
 corum, nationum, negotiorumque, in *gienda.*
 quibus illi versarentur. Periculum enim
 esse, ne frugifera ac salubria opera distur-
 baret mutatio cultoris. Rectoribus por- *Scandalũ*
 rò ac Præpositis antiquissimum volebat *omni ope*
 esse, vt bonus vbique Societatis diffun- *vitandũ.*
 deretur odor; omnisque offensio & scan-
 da-

Prou. 22.

*Domorū
adificia.**Aliarum
Religionū
homines
concilian-
di.*

dalum omni ope fugeretur, vel cum detrimento rei familiaris. *Melius* utique esse bonum nomen quàm diuitias multas. Quamobrem magnoperè eos monebat, vt virtutum magis quàm domorum adificijs dediti, adificationem ædium non ad elegantiam referrent, sed ad necessitatem commoditatemque habitationis. Si quid esset in bonis ac fortunis quod faceret negotium, velut vectigalium pecuniæq; debitæ exactio, id munus, haud minùs inuidiosum quàm necessarium, conducto procuratori potius quàm domestico demandarèt. Impensè verò Præpositos Societatis orabat, vt aliarum Familiarum Religionumque moderatores, religiososque viros omnes ac Sacerdotes, conciliarent sibi, & cū eis quàm concordissimè amicillimeque viuerent. Proinde ad eos interdum irent salutarum, seu benevolentia conciliandæ tuendæque gratiâ, seu concordia coniunctionisque declarandæ.

CAPVT XV.

Quales esse optaret homines è Societate.

SOCIETATIS homines experebat demissos, obediētes, moderatos, & omni-